

Азия-Тынық мұхиты аймағы саудасы жөніндегі түйіндер

Қазақстан

Тауар айналымы: Қазақстан экономикасы отын экспорттына аса тәуелді. 2014 жылы мұнай және мұнай өнімдері жалпы экспорттың 70%-на жуығын құраған. Қазақстан экономикасы мен экспорт нарығы жаһандық отын бағаларына ерекше сезімтал. 2014 жылы тауарлар экспортты 2010 және 2014 жылдардағы 6,9% ортапа жылдық өсіммен салыстырғанда 7,6%-ға шұғыл қысқарды. Қазақстанның мұнайды Қытай мен Ресей Федерациясына экспорттауынан тәуелділігін ескере отырып, бұл тәмендеу көрсеткіші Қытайдың экономикалық бәсендеді мен тәмендеген импорт сұранысы, Ресей Федерациясының қаржы дағдарысы мен экономикалық санкциялары, және жаһандық шикізат бағалары, әсіресе отынға, тәмендеуі нәтижесінде болуы мүмкін. Қазақстанның тауарлар импорты да 2014 жылы 15,6%-ға шұғыл қысқарды. Бұл тәмендеуге әкелген басты факторлардың арасында шикізат бағаларының тәмендеуін және экспорт түсімдері мен тұтыну қабілеттің тәмендеткен Қазақстан теңгесінің кейінгі құнсыздануы бар. Импорттың жартысынан астамы (62,9%) Ресей Федерациясы мен Қытайдан келеді.

Қызметтер нарығы: Қазақстанның қызметтер экспортты 2014 жылы 24,0%-ға өсті – бұл Азия және Тынық мұхиты аймағының 4,8%-на қарағанда бес есе артық. Бұл, бір жағынан, экспорттың бәсекелестігін нығайтқан және көлік, бизнес, телекоммуникациялар және құрылым қызметтері секілді секторларды дамыту арқылы кен өндіру өнеркәсіптерінен аса тауелдікті қысқартуға бағытталған, мемлекеттің амбициялық бастамаларына алып келген Қазақстан теңгесінің құнсыздануынан болған. Қызметтер импорты 5,0%-ға өсті, бұл әсіресе ең ірі секторлардың бірі саналатын бизнес және сапарлар қызметтерінің импорттының өсуімен байланысты.

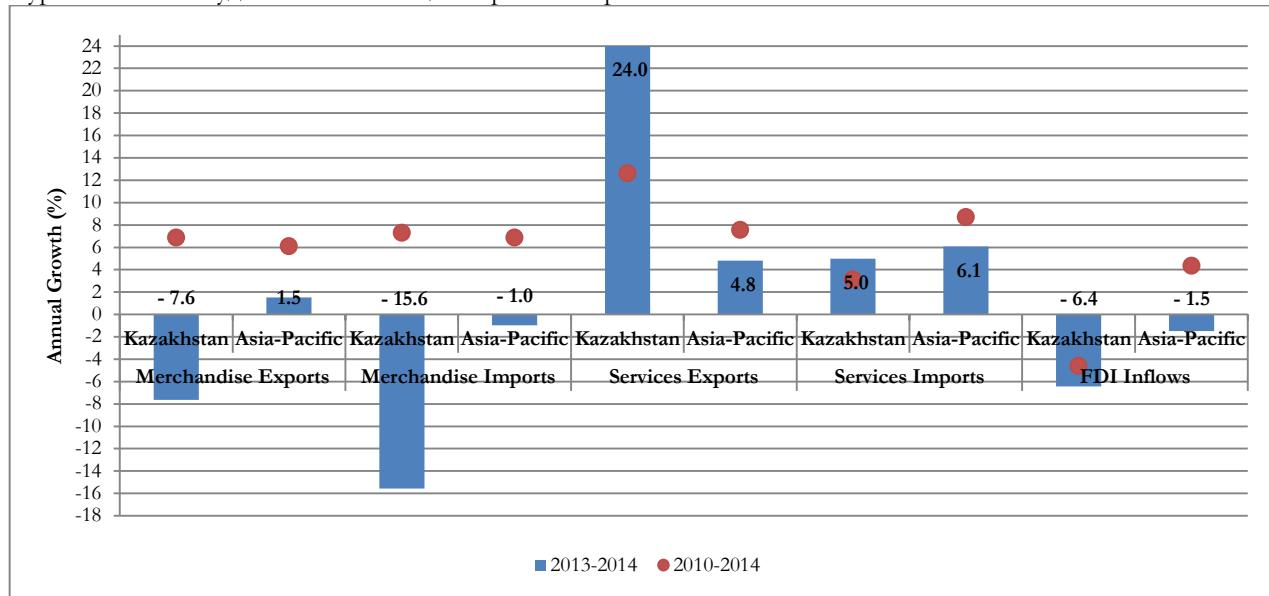
Жаһандық өндірістік-өткізу тізбектері (ЖӨӨТ): ЖӨӨТ-ға қатысу үәкілдігі болып саналатын аралық тауалардың саудадағы импорт үшін үлесі Қазақстанда Азия-Тынық мұхиты аймағына (22%) қарағанда біршама тәмен - 17%, және экспорт үшін Азия-Тынық мұхиты аймағымен салыстырғанда (18%) сәл тәмен – 17%. Қазақстанның ЖӨӨТ-ге қатысуы салыстырмалы тәмен: бұл экспорттың табыстарын импортталған дайын өнімдерді сатып алуға жұмысалатын шикізат материалдарының – көбінесе отын – басымдағыбымен байланысты.

Тікелей шетелдік инвестициялар (ТШИ): Қазақстанға ТШИ келуі 2014 жылы -6,4%-ға қысқарды – бұл Азия және Тынық мұхиты аймағындағы ең нашар көрсеткіш (-1,5% қысқарумен салыстырғанда). Қазақстан 2015 жылы Біртұтас экономикалық кеңістікке интеграциялану үдерісін жалғастырып, жақында Дүниежүзілік сауда үйіміна мүшіе болып қабылданды. Бұл ұзақ мерзімде қосымша инвестицияларға алып келуі керек.

Сауда шығындары: Қазақстандағы ішкі аймақтық сауда шығындары 2009 жылдан әрі шұғыл тәмендеді. Азия және Тынық мұхиты аймағы мемлекеттері үшін Шығыс Азия-3 (Қытай, Жапония және Корей Республикасы) – ішкі аймақтық бенчмарқ – және ЕО-3 (Франция, Германия және Ұлыбритания) – сыртқы аймақтық бенчмарқ – мемлекеттеріне қарағанда сауда жүргізу шығындырақ. Біріккен Ұлттар Ұйымы Аймақтық Комиссияларының 2015 жылы өткізген сауалына сәйкес, Қазақстанның сауда тәртіптерін жеңілдете мен қағазсыз сауданы іске асыру көрсеткіші 38,7%-ға тең, оған қарағанда Азия және Тынық мұхиты аймағындағы бұл көрсеткіш 46,5%-ға тең.

Сауда шарттары: Қазақстанның күшіне енген 12 сауда шарты бар, бұл ортапа Азия-Тынық мұхиты көрсеткішінен – 7 шарт – біршама жоғары. Экспорттың 17%-ы пұрсаттылықты сауда аймақ әріптестеріне бағытталады, Азия-Тынық мұхиты аймағының 35%-на қарағанда. Импорттың 45%-ы пұрсаттылықты сауда аймағы әріптестерінен келеді – Азия-Тынық мұхиты аймағының 45%-мен салыстырғанда.

Сүрет 1: Негізгі сауда және инвестиция көрсеткіштері

*Country notes summarising results of the UNRC Survey 2015 are available at: <http://unnext.unescap.org/UNTSurvey2015.asp>

Figure 2. Top merchandise markets

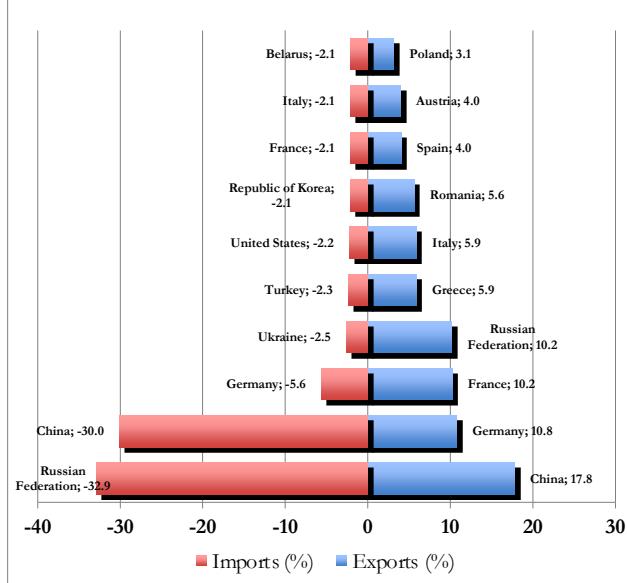

Figure 3. Top merchandise products

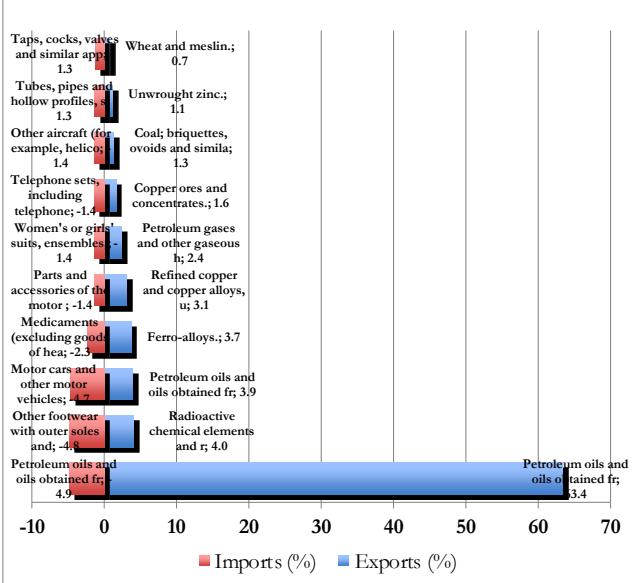

Figure 4. Trade in goods by their use

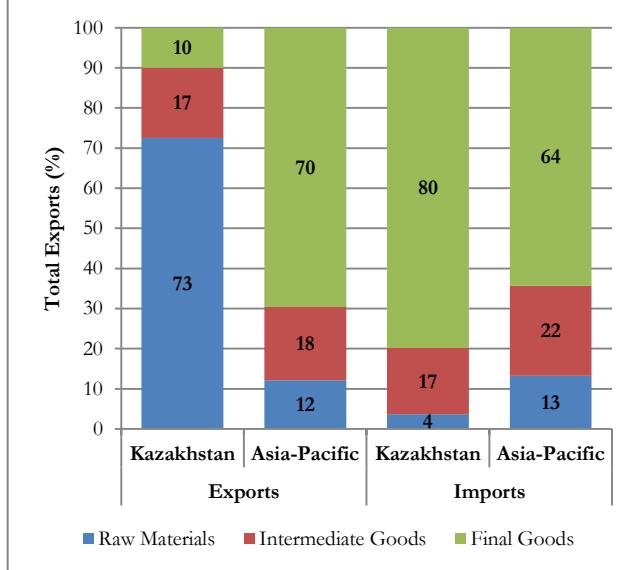

Figure 5. Foreign direct investment

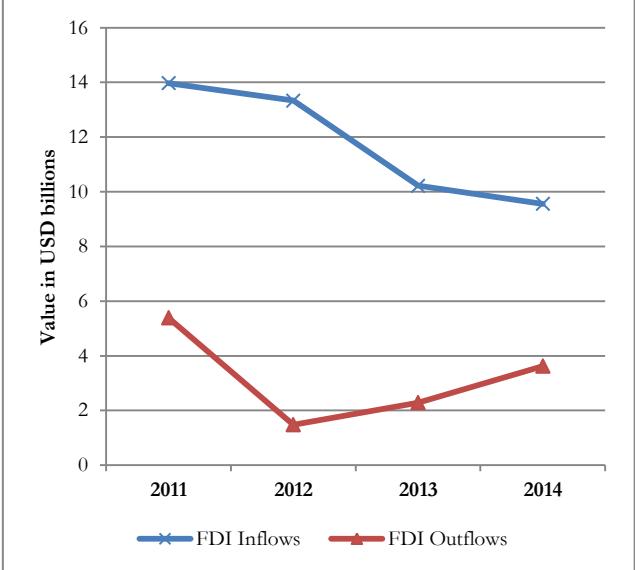
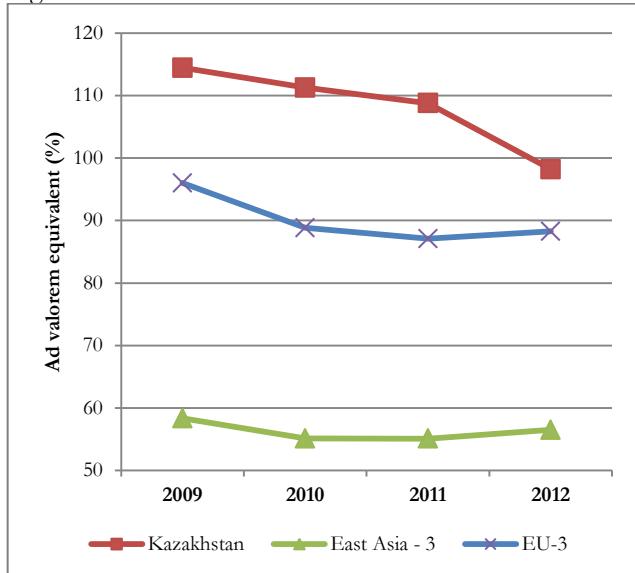

Figure 6. Trade costs

Sources: Trade and tariff data were accessed through WITS. FDI data was accessed through UNCTADstat.

Notes: Trade data follows the HS2007 classification. Mirror data is used. Products are defined at the 6-digit level.

Definitions: Primary, intermediate, consumer, and capital goods are defined using UNCTAD System of Accounts. Final goods are defined as the sum of consumer and capital goods. Bound tariff is the maximum most favoured nation (MFN) tariff permitted under WTO obligations. MFN applied tariff is the tariff applied on imports among WTO members. Effectively applied rate is the lowest tariff available, i.e. preferential rates where available.

Authors: Aman Saggu and Luca Parisotto; comments from Mia Mikic, Witada Anukoonwattaka, Rajan Ratna, and Adam Heal; translated by Aida Karazhanova and Zulfiya Suleimenova; contact: escap-tid@un.org.